

Návrh na doplnenie zoznamu environmentálnych zát'azí v Štátnom programe sanácie environmentálnych zát'azí (2016 – 2021)

Štátny program sanácie environmentálnych zát'azí (ďalej len „ŠPS EZ“) predstavuje podľa § 20a ods. 4 zákona č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov základný dokument pre problematiku environmentálnych zát'azí. Vypracúva a aktualizuje ho Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len „MŽP SR“) na základe údajov a informácií z Informačného systému environmentálnych zát'azí. Cieľom ŠPS EZ je stanoviť rámcové úlohy na postupné znižovanie negatívnych vplyvov environmentálnych zát'azí na zdravie človeka a životné prostredie.

ŠPS EZ (2016 – 2021) bol prijatý Uznesením vlády Slovenskej republiky č. 7 z 13. januára 2016, ktoré bolo následne doplnené o bod B.7 na základe Uznesenia vlády Slovenskej republiky (ďalej len „uznesenie vlády SR“) č. 459 z 10. októbra 2018 a ktorý znie:

B.7. na úrovni Ministerstva životného prostredia SR priebežne aktualizovať zoznamy environmentálnych zát'azí v programe na riešenie.

Predmetom návrhu aktualizácie v zmysle citovaného uznesenia vlády SR je doplnenie zoznamu aktuálne identifikovaných pravdepodobných environmentálnych zát'azí, ktoré vznikali v dôsledku ťažobnej činnosti, s cieľom zabezpečiť ich monitorovanie z hľadiska geologických faktorov životného prostredia. Návrh sa týka spolu 63 lokalít, z toho 58 lokalít so stredným stupňom rizikovosti (K 35 – 65) a 5 lokalít s vysokým stupňom rizikovosti (K > 65). Zoznam lokalít na monitorovanie tvorí prílohu materiálu.

Mnohé banské štôlne, haldy po ťažbe rudných aj nerudných surovín a odkaliská sa po útlme banskej činnosti na Slovensku stali opustenými lokalitami, u ktorých absentujú informácie a údaje o ich negatívnom vplyve na životné prostredie alebo na zdravie ľudí. Z uvedeného dôvodu je potrebné zabezpečiť na takýchto lokalitách monitorovanie stavu jednotlivých zložiek životného prostredia a v prípade potreby zabezpečiť realizáciu podrobného geologického prieskumu životného prostredia s následnou sanáciou.

Prijatím zákona č. 514/2008 Z. z. o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2008 Z. z.“) bola do uvedeného zákona transponovaná Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/21/ES z 15. marca 2006 o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/35/ES z 21. apríla 2004 o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd.

Cieľom smernice je prijať súbor opatrení, ktoré zamedzia negatívne vplyvu odpadov z ťažobnej činnosti na zdravie človeka, majetok a životné prostredie a tiež opatrení, ktoré zamedzia vzniku závažných havárií pri nakladaní s uvedenými odpadmi. Smernica vychádza zo všeobecných ustanovení Rámcovej smernice o odpadoch (Smernica Rady 75/442/EHS z 15. júla 1975 o odpadoch upravená smernicou Rady 91/156/EHS a smernicou Rady 91/692/EHS, rozhodnutím Komisie 96/350/EHS a nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1882/2003).

Smernica jasne vymedzuje požiadavky, ktoré by mali splňať zariadenia na nakladanie s odpadom poskytujúce služby ťažobnému priemyslu, aby sa zabránilo akémukoľvek ohrozeniu životného prostredia z krátkodobého, ako aj dlhodobého hľadiska a tiež konkrétne opatrenia proti znečisťovaniu podzemných vôd prenikaním výluhu do pôdy.

Ďalej je potrebné vytvárať už počas obdobia prevádzky zariadenia dostatočnú finančnú zábezpeku na pokrytie nákladov na rekultiváciu územia ovplyvneného zariadeniami na nakladanie s odpadom, čo zahŕňa aj samotné zariadenie na nakladanie s odpadom.

Podľa článku č. 20 členské štáty zabezpečia, aby sa vypracovala a pravidelne aktualizovala inventarizácia uzavretých zariadení na nakladanie s odpadom (vrátane opustených zariadení) na ich území, ktoré majú vážne negatívne dopady na životné prostredie, alebo sa môžu stať vážnou hrozbou pre zdravie ľudí alebo životné prostredie. Takto spracovaná inventarizácia sa mala sprístupniť verejnosti a mala byť vykonaná do 1. mája 2012.

Zákon č. 514/2008 Z. z. ustanovuje práva a povinnosti prevádzkovateľov zodpovedných za nakladanie s ťažobným odpadom počas prevádzkovania a po uzavretí úložiska.

Opustené úložiská ťažobných odpadov sú podľa § 29 ods. 9 zákona č. 514/2008 Z. z. tie, na ktoré sa prestal ukladať ťažobný odpad pred 1. májom 2006 a nevzťahuje sa na nich uvedený zákon.

Predmetom predkladaného materiálu sú opustené úložiská ťažobných odpadov, na ktoré sa nevzťahuje zákon č. 514/2008 Z. z. a ktoré boli klasifikované a evidované v Informačnom systéme environmentálnych záťaží v zmysle definície pravdepodobnej environmentálnej záťaže podľa § 3 písm. u) geologického zákona ako územia, kde sa dôvodne predpokladá prítomnosť environmentálnej záťaže. Environmentálna záťaž je podľa § 3 písm. t) geologického zákona definovaná, ako znečistenie územia spôsobené ľudskou činnosťou, ktoré predstavuje závažné riziko pre ľudské zdravie alebo horninové prostredie, podzemnú vodu a pôdu s výnimkou environmentálnej škody.

Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 7 z 13. januára 2016 ukladá ministrom životného prostredia, ministrom hospodárstva, ministrom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, ministrom obrany, ministrom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja v bode B.1. a B.2.:

„B.1. zabezpečiť vo svojej pôsobnosti plnenie úloh vyplývajúcich zo Štátneho programu sanácie environmentálnych záťaží (2016 - 2021)“,

„B.2. zabezpečiť výdavky na plnenie Štátneho programu sanácie environmentálnych záťaží (2016 - 2021) z európskych fondov, z rozpočtových kapitol príslušných ministerstiev (v rozpočtovom období 2016 – 2021) a Environmentálneho fondu“ do 31. decembra 2021.

Prijatím zákona č. 409/2011 Z. z. o niektorých opatreniach na úseku environmentálnej záťaže a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 49/2018 Z. z. (ďalej len „zákon č. 409/2011 Z. z.“) bola splnená podmienka pre čerpanie finančných prostriedkov z Kohézneho fondu na riešenie problematiky environmentálnych záťaží. Na súčasné programové obdobie to umožňuje Operačný program Kvalita životného prostredia (ďalej len „OP KŽP“) (2014 – 2020), ktorého návrh bol schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 175 zo dňa 16. apríla 2014. Problematika riešenia environmentálnych záťaží spadá

pod prioritnú os 1: Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry, investičnú prioritu 1.4: Prijatie opatrení na zlepšenie mestského prostredia, revitalizácie miest, oživenia a dekontaminácie opustených priemyselných areálov (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou), zníženie miery znečistenia ovzdušia a podpory opatrení na zníženie hluku a pod špecifický cieľ 1.4.2: Zabezpečenie sanácie environmentálnych záťaží v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou).

Zabezpečenie týchto cieľov v oblasti sanácie environmentálnych záťaží podporované prostredníctvom OP KŽP, bude napĺňané prostredníctvom dvoch nasledujúcich aktivít.

A/ prieskum, sanácie a monitorovanie environmentálnych záťaží v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou)

Oprávnení prijímatelia sú subjekty, na ktoré prechádza povinnosť odstrániť environmentálnu záťaž v prípade, ak pôvodca environmentálnej záťaže zanikol alebo zomrel a nie je možné určiť povinnú osobu podľa zákona č. 409/2011 Z. z. v súlade s princípom „znečisťovateľ platí“ (v súčasnosti je v súlade s uvedeným zákonom takýmto subjektom príslušné ministerstvo určené uznesením vlády SR) a organizácia poverená výkonom národného monitorovania geologických faktorov životného prostredia podľa geologického zákona.

B/ zlepšenie informovanosti o problematike environmentálnych záťaží

Alokovaná čiastka na riešenie environmentálnych záťaží predstavuje sumu vo výške 180 mil. Eur z Kohézneho fondu. Z toho na monitorovanie a geologický prieskum je vyčlenených 28 426 689 Eur a na sanáciu 149 240 120 Eur. Spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu SR vo výške 15 % predstavuje sumu 27 mil. Eur.

Ďalšou podmienkou čerpania finančných prostriedkov na riešenie problematiky prioritných environmentálnych záťaží prostredníctvom OP KŽP je súlad so ŠPS EZ, to znamená, že v rámci OP KŽP sú na financovanie oprávnené len tie lokality, ktoré sú definované v ŠPS EZ.

Zaradenie lokalít uvedených v prílohe do ŠPS EZ (2016 – 2021) umožní prostredníctvom OP KŽP získať na základe monitorovania geologických faktorov životného prostredia relevantné informácie o každej sledovanej lokalite z hľadiska druhu a rozsahu znečisťujúcich látok horninového prostredia, podzemnej vody a pôdy a na základe získaných výsledkov vypracovanie situačných modelov jednotlivých lokalít.

Výstupom monitorovania bude vybudovanie účelového monitorovacieho systému, výsledky ktorého budú tiež dôležitou súčasťou implementácie požiadaviek Rámcovej smernice o vode na Slovensku. Umožní sa tým získať doplňujúce údaje pre hodnotenie chemického stavu útvarov podzemných vôd, resp. vodných útvarov.

p. č.	zoznam lokalít na monitorovanie	identifikátor EZ	stupeň rizikovosti K
1	PD (012) / Prievidza - V. Lehôtka - halda bane Cígeľ	SK/EZ/PD/633	51
2	BS (005) / Banská Štiavnica - halda Nová jama	SK/EZ/BS/83	53
3	BS (009) / Svätý Anton - líniové odkalisko (Lintich - Sv. Anton)	SK/EZ/BS/87	44
4	ZC (001) / Hodruša - Hámre - areál Rudných baní	SK/EZ/ZC/1071	59
5	BR (004) / Dolná Lehota - Dve Vody	SK/EZ/BR/62	51
6	BR (005) / Dolná Lehota - Lom	SK/EZ/BR/63	48
7	BR (007) / Jasenie - Lomníštá dolina - Kremnička - ťažba rúd	SK/EZ/BR/65	54
8	BR (008) / Jasenie - Soviansko - ťažba rúd	SK/EZ/BR/66	54
9	PT (002) / Kokava nad Rimavicou - Bohaté	SK/EZ/PT/721	46
10	RA (003) / Sirk - Dolnosirkovská štôľňa	SK/EZ/RA/734	49
11	ZC (003) / Hodruša - Hámre - Hornohodrušské jazero	SK/EZ/ZC/1073	40
12	GL (005) / Richnava - Jaklovce	SK/EZ/GL/236	62
13	GL (007) / Závadka - Markušovská dolina	SK/EZ/GL/238	56
14	RV (003) / Čučma - bývalý banský závod	SK/EZ/RV/777	43
15	RV (013) / Rožňava - Rožňavská baňa a okolie	SK/EZ/RV/787	44
16	K1 (002) / Košice - Ťahanovce - bývalé Slovenské magnezitové závody	SK/EZ/K1/359	43
17	BB (2102) / Banská Bystrica - Tajov, štôľne a haldy	SK/EZ/BB/2102	63
18	RA (2104) / Rákoš - štôľne a haldy	SK/EZ/RA/2104	51
19	BB (2105) / Baďín - Malachov, štôľne a haldy	SK/EZ/BB/2105	66
20	MA (2106) / Kuchyňa - pod Skalnatou, štôľne a haldy	SK/EZ/MA/2106	53
21	KS (2107) / Zlatá Idka - štôľne a haldy	SK/EZ/KS/2107	63
22	PO (2126) / Zlatá Baňa - štôľne a haldy	SK/EZ/PO/2126	51
23	BB (2111) / Ľubietová - Svätodušná a Kolba, štôľne a haldy	SK/EZ/BB/2111	50
24	BB (2128) / Špania Dolina - odkalisko 1	SK/EZ/BB/2128	56
25	ZH (2129) / Kremnica - úpravňa	SK/EZ/ZH/2129	54
26	GL (2130) / Kluknava - Štefanská Huta - Hámor	SK/EZ/GL/2130	55
27	GL (2132) / Gelnica - Žakarovce - Mária huta	SK/EZ/GL/2132	57
28	GL (2133) / Stará Voda - huta, štôľne a haldy	SK/EZ/GL/2133	53
29	GL (2134) / Gelnica - Zenderling, štôľne a haldy	SK/EZ/GL/2134	57
30	RS (2136) / Hnúšťa - odvaly	SK/EZ/RS/2136	50
31	KS (2137) / Vyšný Medzev - baňa Lucia, štôľne a haldy	SK/EZ/KS/2137	62
32	BB (2135) / Špania Dolina - odkalisko 2	SK/EZ/BB/2135	62
33	SN (2143) / Hnilčik - Bindt, štôľne a haldy	SK/EZ/SN/2143	47
34	RS (2140) / Klenovec - Medené, Július štôľňa a haldy	SK/EZ/RS/2140	50
35	RV (2139) / Dobšiná - Štôľne a haldy	SK/EZ/RV/2139	47
36	RS (2144) / Rovné - Burda, štôľne a haldy	SK/EZ/RS/2144	50
37	GL (2138) / Nálepko - Štôľne a haldy	SK/EZ/GL/2138	52
38	PK (2125) / Pezinok - Trojárová, štôľne a haldy	SK/EZ/PK/2125	53
39	BS (2124) / Banská Štiavnica - Huta	SK/EZ/BS/2124	57
40	BB (2123) / Staré Hory - Richtárová, štôľne a haldy	SK/EZ/BB/2123	52
41	BB (2122) / Špania Dolina - Piesky, štôľne a haldy	SK/EZ/BB/2122	56
42	LV (2121) / Pukanec - Štôľne a haldy	SK/EZ/LV/2121	60
43	ZC (2120) / Nová Baňa - Štôľne a haldy	SK/EZ/ZC/2120	60
44	LM (2119) / Nižná Boca - Štôľne a haldy	SK/EZ/LM/2119	68
45	BR (2118) / Dolná Lehota - Lom, štôľne a haldy	SK/EZ/BR/2118	60
46	GL (2117) / Smolník - Spišská Baňa - flotačná úpravňa	SK/EZ/GL/2117	62
47	SN (2116) / Poráč - Zlatník, štôľne a haldy	SK/EZ/SN/2116	58
48	PO (2142) / Zlatá Baňa - Nosger, štôľne a haldy	SK/EZ/PO/2142	54
49	ZC (2115) / Rudno nad Hronom - Štôľne a haldy	SK/EZ/ZC/2115	51
50	BB (2114) / Staré Hory - Haliar, šachta a haldy	SK/EZ/BB/2114	62
51	SN (2113) / Mlynky - Štôľne a haldy	SK/EZ/SN/2113	53
52	GL (2112) / Gelnica - Turzov, štôľne a haldy	SK/EZ/GL/2112	63
53	GL (2110) / Helcmanovce - Štôľne a haldy	SK/EZ/GL/2110	57
54	RV (2109) / Drnava - Dionýz štôľňa a haldy	SK/EZ/RV/2109	55
55	LM (2147) / Dúbrava - Revír štôľne Ján a haldy	SK/EZ/LM/2147	66
56	LM (2148) / Partizánska Ľupča - Magurka - Kilian a Adolf štôľne a haldy	SK/EZ/LM/2148	65
57	LM (2108) / Partizánska Ľupča - Malé Železné, štôľne a haldy	SK/EZ/LM/2108	65

58	GL (2145) / Mníšek nad Hnilcom - Pavol štôlne a haldy	SK/EZ/GL/2145	63
59	GL (2146) / Smolnícka Huta - Raky štôľňa	SK/EZ/GL/2146	51
60	KS (2152) / Jasov - dolina Zábava, štôlne a haldy	SK/EZ/KS/2152	65
61	SN (2153) / Spišská Nová Ves - Novoveská Huta - Muráň, haldy a štôlne	SK/EZ/SN/2153	48
62	RV (2154) / Rožňava - Ďurov Laz, štôlne a haldy	SK/EZ/RV/2154	68
63	KS (2155) / Zlatá Idka - Golgota, štôlne a haldy	SK/EZ/KS/2155	67